

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 125/02-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. marca 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť A. Š., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. M. B., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 36/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 36/94 p o r u š i l právo A. Š., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 36/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. A. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 120 000 Sk (slovom jednostodvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 30. októbra 2002 sp. zn. I. ÚS 125/02 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie s'ťažnosť A. Š., bytom B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namietal porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 36/94.

Z prijatej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ 4. marca 1994 podal okresnému súdu žalobu na vyslovenie neplatnosti zmluvy o prevode bytu. Vec je vedená na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 36/94. S'ťažovateľ je presvedčený, že súdny spor, ktorý trvá už viac ako 8 rokov, je sprevádzaný neodôvodnenými priet'ahmi, a to napriek tomu, že s'ťažovateľ opakovane upozornil na nečinnosť okresného súdu v tomto konaní.

Podaním doručeným ústavnému súdu 19. júla 2002 právny zástupca doplnil návrh s'ťažovateľa. Uviedol, že od 4. marca 1994, keď s'ťažovateľ podal okresnému súdu žalobu na vyslovenie neplatnosti zmluvy o prevode bytu svojho brata, boli vo veci vytýčené tri pojednávania v rozmedzí štyroch rokov. Až desať mesiacov po poslednom pojednávaní (12. decembra 1998) bolo s'ťažovateľovi doručené uznesenie, proti ktorému sa ihneď odvolal. Krajský súd v Bratislave vrátil spis prvostupňovému súdu na ďalšie konanie 13. septembra 2000 a od tohto dňa nebolo vytýčené vo veci žiadne pojednávanie. Označený

spor trvá už 8 rokov, čo je podľa názoru sťažovateľa s ohľadom na správanie účastníka konania, právnu i faktickú zložitosť veci a postup okresného súdu neprimeraná lehota.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v tejto veci vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 36/94 a súčasne zakáže okresnému súdu pokračovať v porušovaní základného práva sťažovateľa a prikáže okresnému súdu, aby v označenom konaní konal už bez zbytočných prietáhov. Zároveň navrhol priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk z dôvodu jeho pretrvávajúcej právnej neistoty, nutnosti použitia pri ochrane svojho práva mnoho úsilia a času. Požiadavku primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil sťažovateľ aj zásahom do svojej dôstojnosti a súkromného života. Pocit krivdy a nemožnosť dosiahnuť spravodlivosť sťažovateľ zle znáša aj s ohľadom na svoj vyšší vek. Tieto negatívne pocity ohrozujú aj jeho fyzické a duševné zdravie.

V rámci prípravy pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Bratislava III, zastúpený predsedom JUDr. B. T., listom z 13. januára 2003 sp. zn. Spr. 3653/02 a sťažovateľ, zastúpený svojím právnym zástupcom, stanoviskom z 31. januára 2003.

Predseda Okresného súdu Bratislava III vo svojom vyjadrení uviedol, že okresný súd považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za dôvodnú. Vec prejednáva a rozhoduje sudkyňa prom. práv. M. B., a to od 21. septembra 2000, keď jej bola vec pridelená na prejednávanie a rozhodnutie po tom, ako bola sudkyňa JUDr. V. M. vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci. Z listu predsedu okresného súdu ďalej vyplýva, že sudkyňa M. B. čerpá v mesiaci december 2002 dovolenku, ktorú bude čerpať aj začiatkom roku 2003. Následne sa má podrobiť operácii a v mesiaci máj 2003 má skončiť pôsobenie na súde. Menovaná sudkyňa má 544 nevybavených vecí, ktoré prevezme iný sudca alebo budú pomerne rozdelené medzi ostatných sudcov.

K vyjadreniu okresného súdu zaujal listom z 31. januára 2003 stanovisko sťažovateľ, ktorý prostredníctvom svojho právneho zástupcu poukázal na nálezy ústavného súdu, ktoré riešili prerokovanie vecí súdmi bez zbytočných prietáhov s poukazom na čl. 48 ods. 2 ústavy. Ďalej poukázal na to, že sťažovateľ už pred deviatimi rokmi podal na okresnom súde žalobu na vyslovenie neplatnosti zmluvy o prevode bytu brata sťažovateľa. Predmetná vec nebola do dnešného dňa právoplatne rozhodnutá, pričom tento stav právnej neistoty je podľa názoru sťažovateľa spôsobený nesprávnym úradným postupom príslušného súdu spočívajúcim v zlej organizácii práce súdu a zákonného sudcu a ich nečinnosti. Ústavná sťažnosť proti prietahom v konaní je podľa názoru sťažovateľa dôvodná, s čím súhlasí aj predseda okresného súdu. Z vyjadrenia sťažovateľa ďalej vyplýva, že existuje opodstatnená obava, že prietahy v predmetnej veci budú ďalej pokračovať. Z uvedených dôvodov sťažovateľ trvá na svojej ústavnej sťažnosti a žiada, aby ústavný súd tejto sťažnosti v plnom rozsahu vyhovel.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 8 C 36/94:

Dňa 4. marca 1994 podal sťažovateľ, za účasti vedľajšieho účastníka Bytového družstva CENTRUM v Bratislave, Okresnému súde Bratislava III žalobný návrh o určenie

neplatnosti zmluvy o prevode práv a povinností k bytu nachádzajúcemu sa v Bratislave na Vajnorskej ulici č. 94 proti odporcovi P. P.

Prvé pojednávanie sa vo veci uskutočnilo 18. augusta 1994, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť účastníkov konania. Okresný súd uvedeného dňa vydal uznesenie, ktorým v danej veci vyslovil svoju nepríslušnosť. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie.

Dňa 9. mája 1995 bola vec sp. zn. 8 C 36/94 predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa.

Dňa 20. júna 1995 bolo okresnému súdu doručené uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil jeho uznesenie o nepríslušnosti a prikázal mu vo veci konať.

Druhé pojednávanie sa vo veci uskutočnilo 19. septembra 1995, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť odporcu na 31. október 1995, pričom odporca sa v tento deň opätovne nedostavil na pojednávanie.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 14. novembra 1995, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že okresný súd bude od vedľajšieho účastníka žiadať na vec sa vzťahujúce dôkazy. Okresný súd následne do 1. júna 1996 korešpondoval s vedľajším účastníkom ohľadne získania informácií a podkladov o nájomnom vzťahu brata sťažovateľa.

Dňa 12. septembra 1996 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že právny zástupca vedľajšieho účastníka doloží do spisu v lehote 7 dní stanov bytového družstva. Stanovy boli do spisu založené 30. mája 1997.

Dňa 12. februára 1998 sa uskutočnilo vo veci ďalšie pojednávanie. Na tomto pojednávaní bolo vydané uznesenie, ktorým sa konanie prerušilo až do skončenia konania vedeného na tomto súde pod sp. zn. 12 C 2/95. Sťažovateľovi bolo toto uznesenie doručené 23. novembra 1998, proti ktorému podal odvolanie.

Dňa 23. septembra 1999 podal sťažovateľ žiadosť predsedovi okresného súdu, ktorou žiadal vysloviť zaujatosť sudkyne V. M., ktorá podľa jeho názoru úmyselne spôsobovala v konaní prietľahy.

Dňa 25. apríla 2000 predložila konajúca sudkyňa predmetný spis s relevantnou predkladacou správou odvolaciemu súdu.

Dňa 7. augusta 2000 bolo okresnému súdu doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave, ktorým tento súd zrušil uznesenie súdu prvého stupňa o prerušení konania a vylúčil JUDr. V. M. z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 36/94.

Dňa 21. septembra 2000 bolo vydané opatrenie predsedu okresného súdu, ktorým vec sp. zn. 8 C 36/94 prideliuje sudkyňi prom. práv. M. B.

Dňa 11. januára 2001 bolo sťažovateľovi doručené uznesenie o zrušení rozhodnutia okresného súdu o prerušení konania a o vylúčení sudkyne JUDr. V. M.

Sťažovateľ sa v priebehu súdneho konania viackrát obrátil na orgány štátnej správy súdu so sťažnosťami na prieťahy v konaní, pričom predseda okresného súdu vo svojom liste z 10. novembra 2000 Spr. 20910/00 aj konštatoval prieťahy v tomto konaní, napriek tomu sa od 21. septembra 2000 až do podania tejto sťažnosti, resp. až do dnešného dňa vo veci neuskutočnilo pojednávanie.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa zásadne naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 3/00). Podľa týchto kritérií posudzoval ústavný súd aj predmetnú vec.

Ústavný súd je toho názoru, že konanie vo veci o určenie neplatnosti zmluvy o prevode práv a povinností k bytu vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu sporu nemožno hodnotiť ako zložitú vec.

Pokiaľ ide o druhé kritérium, teda správanie navrhovateľa, ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by ho bolo možné považovať za také, ktoré by zapríčiňovalo zbytočné priet'ahy v konaní. Sťažovateľ postupoval vždy v intenciách pokynov okresného súdu, v podstate riadne a včas plnil výzvy uvedeného súdu.

Pokiaľ ide o tretie kritérium (postup súdu), ústavný súd zamerl svoju pozornosť predovšetkým na obdobie od 12. septembra 1996 do 12. februára 1998, keď okresný súd čakal na založenie podkladov do spisu od vedľajšieho účastníka napriek tomu, že tieto doklady si už predtým od novembra 1995 zadovažoval, pričom konanie napokon prerušil. Okresný súd v tomto období prakticky neodstraňoval stav právnej neistoty účastníkov konania, bol teda nečinný viac ako sedemnášť mesiacov.

Ďalším obdobím, počas ktorého síce na okresnom súde vykonávali úkony, ktoré však opäť nesmerovali k odstráneniu právnej neistoty účastníkov, je obdobie od 12. februára 1998 do 25. apríla 2000, teda dvadsaťšesť mesiacov.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že nečinnosť okresného súdu pretrvala aj po 7. auguste 2000, keď bolo okresnému súde doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave, ktorým tento súd zrušil uznesenie súdu prvého stupňa o prerušení konania a vylúčil JUDr. V. M. z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Napriek tomu, že vec bola 21. septembra 2000 pridelená novej sudkyni, vo veci sa nezačalo plynule konať a od uvedeného dátumu sa do dnešného dňa, teda ani po uplynutí ďalších dvadsiatich deviatich mesiacov, neuskutočnilo ani jedno pojednávanie a vo veci samej ani po deviatich rokoch trvania konania nebolo vydané na okresnom súde meritórne rozhodnutie, čo je z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru neospravedlňiteľné.

Podľa názoru ústavného súdu práve uvedené obdobia nečinnosti Okresného súdu Bratislava III, v celkovej dĺžke najmenej 6 rokov, a to bez akýchkoľvek zákonných dôvodov, mali rozhodujúci vplyv na zdĺhavosť namietaného konania.

Z týchto dôvodov ústavný súd konštatuje, že uvedená nečinnosť okresného súdu je porušením základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv,

ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorým boli priznané (I. ÚS 10/98).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 8 C 36/94 konštatoval porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy, a porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V dôsledku konštatovania zbytočných prietáhov v predmetnej veci ústavný súd považoval za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu základného práva sťažovateľa. Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Podľa § 6 OSP v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uplatnil a odôvodnil aj nárok na priznanie nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 Sk.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce porušenie namietaného práva vrátane pocitu krivdy sťažovateľa

a vplyvu na jeho fyzické a duševné zdravie s ohľadom aj na jeho vyšší vek. Ústavný súd tiež podľa zásad spravodlivosti uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie vo výške 120 000 Sk.

Sťažovateľ nežiadal o náhradu trov právneho zastúpenia, preto ústavný súd o tomto nároku sťažovateľa ani nerozhodoval.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2003